

СТАНОВИЩЕ

От проф. дпсн Снежана Илиева,

Катедра “Социална, трудова и педагогическа психология”, СУ “Св. Климент
Охридски”

относно дисертационен труд на Цветелина Цветанова Панчелиева на тема:

„ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ОРГАНИЗАЦИОННАТА КУЛТУРА И ЕКИПНА ЕФЕКТИВНОСТ В ИТ СЕКТОРА”

ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА
ОБРАЗОВАТЕЛНА И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР“

ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ
3.2. ПСИХОЛОГИЯ
(ТРУДОВА ПСИХОЛОГИЯ)

Дисертационният труд е насочен в една от най-перспективните сфери в съвременната организационна действителност, а именно - ИТ сектора. Заетостта в ИТ сектора представлява съществен дял на фона на останалите сектори и не само в европейски, но и в национален контекст предоставя възможности за трудова ангажираност и кариерно развитие. Наред с това обаче, съществуват редица проблеми, които характеризират развитието на този сектор, като значителна част от тях са свързани с необходимостта и затрудненията при работата в екипи. В информационното общество промяната в характера на труда поставя редица нови изисквания както пред управлението на организациите, така и пред специалистите, които работят в тях. Организациите се нуждаят от повече гъвкавост при определяне на стратегическите си ориентации и при формиране на адаптивна и ефективна организационна култура, която да е синхронизирана с изискванията на средата, а служителите не само непрекъснато трябва да повишават компетентностите си и да се справят с високите нива на стрес, но и е необходимо да се насочат и да подчинят индивидуалните си усилия на екипните цели. Оказва се, че в ИТ сектора критични се оказват не само експертните знания и умения, но и междуличностните умения и уменията за работа в екипи.

Дисертацията обхваща критични за съвременните организации и особено за ИТ сектора проблеми като стратегическите ориентации, организационната култура и екипната ефективност. На пръв поглед изглежда доста амбициозно да се интегрират три проблемни области, всяка от които сама по себе си е достатъчна за разработване на дисертационен труд. Докторантката обаче е успяла да постигне баланс между трите основни изследователски проблема и да установи както спецификата им, така и пресечните им точки и взаимодействия.

Дисертацията е структурирана по класически начин, изискван за такъв тип разработки, като се състои от увод, три части, общи изводи и препоръки, заключение, библиография и приложения с общ обем от 282 страници. Използвани са 236 литературни източници, от които - 25 на български език, 3 на испански език и 208 на английски език.

Първата част е теоретичен анализ, в който стегнато и синтезирано са представени основните постижения и резултати относно организационната култура, стратегическите ориентации и екипната ефективност. Посочени са както основните характеристики, типове и равнища на изследване на организационната култура, така и са представени техните особености. Моделът на конкурентните ценности се използва като отправна точка, около която се интегрират възгледите за организационната култура. Наред с това обаче се подчертава, че организационната култура има водещо значение при конкретизиране и прилагане на различни стратегически ориентации, като са анализирани същността и типовете стратегически ориентации с изключителна насоченост върху ИТ сектор. Представените съвременни тенденции в този сектор и необходимостта от постигане на баланс между различни типове ориентации - към клиентите, към технологиите/продуктите, към предприемачеството и към ученето, дава възможност не само да се отчете сложността при извеждане на стратегически ориентации, но и да се установи степента, в която те в рамките на дадена организационна култура биха формирали конкурентното предимство на дадена организация.

Екипната ефективност се разглежда в трети параграф на първа глава, като са отбелязани традиционните разбирания и модели и са представени насоки за определяне на факторите и критериите за екипно изпълнение и ефективност в ИТ сектора. В отделен параграф се анализират тенденциите в този сектор, както и спецификата на екипите в него, които ги различават от екипите в други сфери на дейност.

Втората част е посветена на дизайна на изследването. Разработен е теоретичен модел, който се основава на анализа и резултатите от досегашни изследвания и съдържа основните променливи, дефинира предполагаемите взаимовръзки между тях и разграничава независими и зависими променливи. Аргументирани са целите, задачите и хипотезите на изследването, като са посочени и съответните статистически методи, които ще се използват за проверка на всяка хипотеза. Коректно са описани организацията и провеждането на изследването, както и ограниченията му. Извадката е внушителна по обем - близо 500 човека, като в изследването вземат участие ИТ специалисти и мениджъри от различни по размер компании в сектора. Необходимо е да се подчертае, че наред с количествените методи, чиито психометрични качества са детайлно описани и покриват критериите, се използват и качествени методи, които позволяват част от поставените проблеми да се разгърнат и да се видят в дълбочина. Прилагането на качествени методи в случая е подходящо, тъй като дава възможност да се установят мениджърските гледни точки относно организационната култура, тяхната визия относно стратегическите ориентации и основните затруднения и насоки за подобряване на екипната ефективност.

В третата част са представени резултатите от изследването. Те са прецизно анализирани, илюстрирани са таблично и графично и да са направени интерпретации и обобщения, които отчитат теоретичната рамка. Прави впечатление стремежът да се открият различията в перцепциите на културата, стратегическите ориентации и екипната ефективност не само според демографски характеристики, но най-вече според позицията на изследваните, като се дават различията в гледните точки на мениджърите и на ИТ специалистите. Очертани са профилите на организационната култура и на типа лидер в ИТ сектора, като тези резултати са приносни по отношение на

изясняване на такива важни за организационното функциониране и ефективност параметри.

Установени са взаимовръзките между организационна култура, стратегически ориентации и екипна ефективност, както и влиянието на организационната култура за формиране на стратегически ориентации и за подобряване на екипната ефективност. Освен корелационните и регресионните зависимости, е изведена медиаторната роля на типовете стратегически ориентации, които опосредстват влиянието на организационната култура върху различните аспекти на екипната ефективност и на цялостната ефективност на екипите.

Авторефератът напълно съответства на съдържанието на дисертационния труд, а приносите са коректно дефинирани. Налице е висока публикационна активност на докторантката на ред национални и международни форуми, което доказва както нейната професионална ангажираност и компетентност, така и значимостта на разглежданата проблематика.

В качеството ми на научен ръководител държа да подчертая високата си удовлетвореност от работата с Цветелина Панчелиева и от нейната прецизност, научна отдаденост и задълбоченост при разглеждане на проблемите. Смятам, че тя има развити и утвърдени качества на изследовател и се надявам в бъдеще да продължи и развие изследователските си търсения и потенциал.

В обобщение мога да заключа, че е налице дисертационен труд, насочен в изключителна важна научна и приложна сфера. Като неговите постижения могат да се посочат извеждането на профилите и спецификата на организационната култура, стратегическите ориентации и екипната ефективност в ИТ сектора, установените сложни взаимодействия между тях, дадените практически насоки и приложения, които са от интерес за мениджърите и организационните консултанти. Безспорните теоретични и емпирични резултати и приноси на настоящия дисертационен труд ми дават основание да твърдя, че той покрива най-високите изисквания и очертава възможности за нови изследвания.

В заключение: В теоретично, изследователско и практико-приложно отношение дисертацията съответства на критериите за получаване на образователната и научната степен “доктор”. Налице са умения и компетентности, свързани с теоретична постановка, провеждане на изследване, анализ и интерпретация на резултатите и извеждане на препоръки с практическа стойност. Това ми дава основание с увереност да предложа на уважаваното научно жури да присъди на Цветелина Панчелиева образователната и научната степен “доктор”.

08.01.2018 г.

Проф. д.пс.н. Снежана Илиева